

בג"צ 4686/15 - פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים

בג"צ 4686/15 - פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים ואח'עליון

בג"צ 4686/15

פלוני

נ ג ד

1. בית הדין הרבני הגדול בירושלים

2. פלונית

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

[20.08.2015]

כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין

כבוד השופט י' עמית

כבוד השופט צ' זילברטל

בשם העותר:

עו"ד פיליפ קוסקס ועו"ד גליה מויאל

בשם המשיב 1:

עו"ד יצחק שמואל רוזנטל

בשם המשיבה 2:

עו"ד יפעת שער

עתירה למתן צו על תנאי

פסק-דין

השופט י' עמית:

עתירה למתן צו על תנאי לביטול החלטת בית הדין הרבני הגדול לפיה נדחתה בקשת העותר לביטול צו עיכוב היציאה מן הארץ שהוצא כנגדו.

1. העותר, אזרח ותושב צרפת, נישא למשיבה 2, אזרחית ותושבת ישראל (להלן: המשיבה), בטקס נישואין פרטי בצרפת בשנת 2003. לבני הזוג נולדו תאומים, ובמהלך השנים 2003-2008 העותר נהג לעבוד בפריז לאורך השבוע, ולחזור ארצה לבית מגוריהם המשותף בישראל בסופי שבוע. עולה מכתבי הטענות כי באותה תקופה, העותר היה נשוי לאישה נוספת בצרפת, שגם עמה הביא ילדים לעולם.

לימים, היחסים בין בני הזוג עלו על שרטון, ובשנת 2008 הגישה המשיבה תביעת מזונות ילדים ואישה לבית המשפט לענייני משפחה, וכרכה בה ענייני הסדרת רכוש. ביום 8.9.2009 הגיש העותר תביעה לבית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה, שעניינה "הכרזה על בטלות הנישואין, ולחלופין חיוב בגט" (להלן: כתב התביעה). העותר טען בבית הדין הרבני כי טקס הנישואין הפרטי שנערך בצרפת היה טקס למראית עין בלבד, ללא כל תוקף דתי או משפטי, ועל כן יש לקבוע כי בני הזוג לעולם לא נישאו. לאחר דיון בבית הדין הרבני האזורי, ניתנה ביום 19.10.2010 החלטה הקובעת כלהלן: "אין ביד בית הדין לקבוע כי נעשו כאן חופ"ק כדת וכדין ... לפיכך, אין בית הדין אוסר על הבעל להינשא לעלמא, וביחס למעמד האישי של הבעל אין הצדדים נחשבים כנשואים כדמו"י. לעומת זאת, ביחס למעמד האישי של האשה שטענה בפני ביה"ד באופן מוחלט כי הצדדים נישאו כדמו"י, כדת וכדין, ע"כ לכאורה האשה נאסרה בפני ביה"ד מדין שויה אנפשה חתיכה דאיסורא, ובעקבות כך רשם אותה ביה"ד ברשימת מעוכבי נישואין.

המשיבה סירבה לקבל גט מהעותר, אך לאחר שבית הדין הגדול הורה בהחלטתו מיום 23.6.2011 כי על המשיבה לקבל גט מחמת הספק, נתרצתה המשיבה לקבל את גטה. "אלא שאשר יגורנו בא לנו" כפי שכתב בית הדין האזורי בהחלטתו מיום 12.5.2013, והעותר הוא ששינה את טעמו ומסרב ליתן גט למשיבה, לטענתו, הן בשל סכסוך כספי בין הצדדים הנוגע למזונות שכבר שולמו, והן בשל החשש שמא יינקטו נגדו הליכים משפטיים בצרפת בשל ריבוי נישואים (כפי שנטען על ידו בבית המשפט לענייני משפחה). בית הדין הרבני האזורי קבע כי אין בידו לכפות על העותר מתן גט לחומרה, המשיבה ערערה על כך לבית הדין הרבני הגדול, וזה החליט לחייב את העותר במתן גט, לרבות מדין "מעוכבת מחמתו".

ביום 27.2.2014 התקיים דיון בפני בית הדין הרבני הגדול בנוכחות המשיבה ובנוכחות ב"כ העותר (אשר שהה בצרפת). בהחלטתו של בית הדין הרבני הגדול מיום 5.3.2014, נאמר כי בית הדין ניסה להביא את הצדדים להסכמה, לפיה הבעל יתן גט לאשתו מיידית ותשמר זכותו להגיש תביעה בבית המשפט בגין כספים שנגבו ממנו עבור מזונות לפי פסק הדין של בית המשפט לענייני משפחה. בסיפא להחלטה נאמר:

"א. על הצדדים להשיב לבית הדין על ההצעה תוך 5 ימים, שראשית הבעל יתן גט לאשתו ושתשמר לו הזכות לתבוע לאחר מכן בבית המשפט תביעה ממונית של החזר מזונות ששולמו לה דרך פסק דין בבית המשפט.

ב. בהעדר תשובה, בית הדין ידון ויפסוק בבקשת האשה לחייב את הבעל בגט ולאכיפתו, לרבות מדין 'מעוכבת מחמתו'".

2. משלא נענה העותר להצעה זו, ובהמשך להחלטתו, הוציא ביום 14.12.2014 בית הדין הרבני הגדול צו עיכוב יציאה מהארץ נגד העותר (להלן: הצו). לבקשת המשיבה, הצו הוארך ביום 10.2.2015 לתקופה של שנה. ביום 23.2.2015 הגיש העותר בקשה לביטול הצו בטענה שזה ניתן בחוסר סמכות. בכתב העתירה טען העותר כי בקשה זו לא זכתה לתשובה, אך בפועל, ניתנה ביום 13.4.2015 החלטת בית הדין הגדול, שדחתה את טענת חוסר הסמכות ואת הבקשה לבטל את הצו. מכאן העתירה שבפנינו.
3. העותר טוען כי מאחר שאינו אזרח או תושב ישראל, ומאחר שנקבע כי הצדדים לעולם לא נשאו זה לזה כדמו", אין לבית הדין הרבני סמכות שיפוט בעניינו. לדבריו, הוא הופנה לבית הדין הרבני על ידי בית המשפט לענייני משפחה, אך ורק למען בירור השאלות ההלכתיות הנוגעות לטקס הנישואין הפרטי שנערך בצרפת, ובפנייה זו לא הסכים להקנות לבית הדין הרבני סמכות כללית לדון בתיק. על כן, הצו ניתן בחוסר סמכות, ודינו להתבטל. בנוסף, העותר טוען כי הצו פוגע קשות בזכויותיו לחופש התנועה ולחיי משפחה. זאת, מאחר שהעותר, אשר מרכז חייו בצרפת, אינו מסוגל להיכנס לארץ לבקר את ילדיו מחשש שמא לא יצליח לצאת ולשוב לביתו ולפרנסתו בחו"ל. העותר אף מצייין כי על פי החלטת בית המשפט לענייני משפחה מיום 28.9.2014, שניתנה עובר להטלת הצו, הסדרי הראייה של העותר עם הילדים כוללים מפגשים בארץ אחת לשלושה שבועות, ואינם כוללים נסיעות של הילדים לבקרו בצרפת. מוסיף העותר וטוען שהמשיבה מעוכבת נישואין אך מכיוון שהתעקשה לטעון שבני הזוג נשאו כדמו". שאילו הייתה מודה שטקס הנישואין שנערך היה פיקטיבי ולמראית עין בלבד, לא הייתה מוצאת את עצמה במצב של עגינות.
4. לאחר שעיינו בתשובות המשיבים, הגענו למסקנה כי דין העתירה להידחות על הסף ולגופה. כלל ידוע הוא שעל העותר לסעד מבית המשפט הגבוה לצדק לבוא לפתחו של בית המשפט בתום לב ובניקיון כפיים, מה שמחייב פריסת כל הרקע העובדתי וצירוף כל המסמכים הרלוונטיים. "הלכה מושרשת היטב היא, כי אי גילויין של עובדות הרלוונטיות לעתירה, מהווה חוסר ניקיון כפיים, והתנהלות כזו מצד העותר יש בה כדי לשלול, לעיתים כנימוק יחיד, את זכותו לסעד מן הצדק" (בג"ץ 5498/03 מקמל נ' שר הביטחון, פס' 5 (6.7.2003)). ראו גם: בג"ץ 2787/14 נטורל קייקס בע"מ נ' הרבנות הראשית (13.04.2014); בג"ץ 4984/15 בן דרור נ' המועצה הארצית לתכנון (28.07.2015)). העותר הסתיר מעיני בית המשפט עובדות ומסמכים רלוונטיים ביותר. העותר לא ציין את החלטת בית הדין הרבני הגבוה מיום 13.4.2015, וחמור מכך, לא צירף את כתב התביעה לבית הדין הרבני, במסגרתו הוא עצמו ציין במפורש את מקור סמכותו של בית הדין הרבני לדון בעניין. די בכך לדחות את העתירה על הסף.

5. ובכלל, הפנייה לבית משפט זה נעשתה בכובעו כבית המשפט הגבוה לצדק, וקשה להלום כי בית המשפט יושיט סעד למי שמבקש בריש גלי להמשיך לעגן את המשיבה עד שתתרכזה לדרישותיו הכספיות, מה עוד, שבית הדין הרבני פתח לעותר פתח ליתן גט תוך שמירת כל טענותיו הכספיות. תופעת העגינות וסרבנות הגט היא תופעה מוכרת וכואבת (וראו לעניין זה דברי השופטת א' פרוקצ'יה והשופט א' רובינשטיין בבג"ץ 6751/04 סבג נ' בית הדין הרבני הגדול (29.11.2004)). על בתי הדין ובתי המשפט להילחם בתופעות אלה מלחמת חורמה, וקשה להלום כי בית משפט זה יושיט סעד לעותר, המבזה את החלטת בית הדין הרבני הגדול המורה לו ליתן גט למשיבה. זאת, בעוד העותר משוחרר להינשא ללא הגבלה, משהוטל ספק בתוקף הנישואין, מה שמאין את החשש המלאכותי שהעלה העותר, כביכול הוא עלול להסתבך בצרפת עקב ריבוי נישואין. העותר מבקש לראות את ילדיו בישראל ללא חשש לצו עיכוב יציאה, אך המפתח בידי העותר, והוא קל עד-מאוד להפעלה. כל שנדרש העותר הוא לתאם מועד למתן גט, ותשועתו כהרף עין. מכל מקום, טענת העותר כי המשיבה אשמה בעגינותה מאחר שהתעקשה בשעתו כי נישאו כדמו"י כדת וכדין, טוב היה משלא נטענה.
6. דין העתירה להידחות גם לגופה, באשר סמכותו של בית הדין הרבני מעוגנת בשני אלה:
 (-) סעיף 4א(א) לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953 (להלן: חוק בתי דין רבניים) קובע כלהלן:
 "סמכות מבחינה בין-לאומית בתביעה לגירושין
 4א. (א) בלי לגרוע מסמכויות השיפוט לפי סעיף 1, לבית דין רבני יהיה שיפוט ייחודי בתביעה לגירושין בין בני זוג יהודים שנישאו על פי דין תורה, בהתקיים אחת מהזיקות האלה:
 (1) מקום מושבו של הנתבע בישראל;
 (...)"
- במקרה דנן, היה זה המערער שהגיש תביעתו לבית הדין הרבני כנגד המשיבה, שאין חולק כי מקום מושבה בישראל. אמנם, סעיף 1 לחוק חל על "בני זוג יהודים שנישאו על פי דין תורה", ובית הדין הרבני קבע כי יש ספק לגבי תוקף הנישואים, אך בקביעה זו, כשלעצמה, אין כדי לשמוט במקרה דנן את סמכות בית הדין, גם נוכח התוצאה לפיה המשיבה "מעוכבת מחמתו להינשא" כל עוד לא ניתן לה גיטה על ידי המערער.
- (-) סמכות בית הדין נקנתה גם מכוח הוראת סעיף 9 לחוק בתי דין רבניים הקובע כלהלן:
 "שיפוט על פי הסכמה
9. בענייני המעמד האישי של יהודים כמפורט בסעיף 51 ל"דבר המלך במועצתו על ארץ-ישראל 1922-1947' או בפקודת הירושה, אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט ייחודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך".
- כאמור, היה זה העותר שהגיש תביעה לבית הדין הרבני במסגרתה עתר להכריז על בטלות הנישואין ולחלופין, על חיוב בגט, ובכך כפף עצמו בהסכמה לסמכות בית הדין. לכך יש להוסיף כי העותר מושתק מלהעלות טענת חוסר סמכות, לאחר שהצדדים מתדיינים בבתי הדין מזה כשש שנים, מבלי שהעותר העלה טענת הסמכות. רק עתה, משניתן כנגדו צו עיכוב יציאה מהארץ, "נזכר" העותר להעלות טענה זו.
8. אשר על כן העתירה נדחית. לאור האמור, איננו רואים להידרש ל"הודעת" העותר שהוגשה ביום 13.8.2015, שאלה צירף את פסק דינו ושל בית הדין הרבני הגדול מיום 27.7.2015 המחייב אותו במתן גט תוך 30 יום, שאם לא כן יחוייב במזונות "מעוכבת מחמתו".
- העותר יישא בהוצאות המשיבה 2 בסך ₪ 4,000, ובהוצאות לטובת אוצר המדינה בסכום זהה. ניתן היום, ה' באלול התשע"ה (20.8.2015).